

HADD IL-PALM (2018) IL-BIDU TAL-GIMGHA MQADDSA

Contributed by Frans Galea
 Saturday, 24 March 2018
 Last Updated Saturday, 24 March 2018

Din
 hija il- Liturgija Hadd il-Palm - Il-Bidu tal-Gimgha Mqaddsa (2018) bi hsibijiet min Joe Rapa.

Il-Mulej

esù tnissel fil-luf ta' Marija u tweled fl-g'ar ta' Betlehem g'al g'an wie'ed: biex huwa jg'ix fil-milja tieg'u il-Misteru tal-G'id. Din kienet is-sieg'a tieg'u. Hu stess jg'id li g'al sieg'a wa'da lie u kellu 'erqa enormi li tg'addi. Ta' bniadem li kien, kien mimli tensjoni dwar din l-esperjenza li kienet dejjem toqrob. Iktar kemm beda jtfarfar u jikber fil-grazzja, kif jg'idilna l-Van!elu, iktar bdiet ti ara f'mo'u, mill-ldid ta' bniadem li kien, il-missjoni li kellha timmarkalu l-'ajja tieg'u fuq din l-art. Bdiet ta' kmu l-intuwizzjoni qaddisa li dak kollu li kien hemm fl-Iskrittura kien appuntu dwaru, dwar il-persuna tieg'u, u li dan kollu kien qed jiggwidaH lejn il-kenosi, li kien ilu li beda, imma li kellha tispjega fil-qtil tal-eruf tat-tpattija barra l-belt ta' erusalemm.

Meta

telaq minn dar Ommu biex jibda l-missjoni tieg'u, ma kien g'ad baqag'lu l-ebda dubju dwar lejn xhiex kien miexi. Dak li minn dejjem kien f'mo' il-Missier, kien wasal biex jitwettaq. Il-pattijiet li Alla kien g'amel mal-bniadem qabel, kienu pattijiet temporanji, tajbin g'al dak il-|mien biss. Imma issa kien qorob il-|mien li jili fis-se' il-Patt etern, il-Patt li kien minn dejjem g'and il-Missier u li kien se jitwettaq issa, fil-|mien.

Meta

Alla 'alaq l-univers, dan kien att ta'’ M'abba.

Alla hu M'abba u l-Im'abba dejjem trid tinqasam, tinag'ta, to'loq, tkun

gawduta minn 'addie'or. G'alhekk

il-Mulej ma setax ma jo'loqx l-univers.

U meta 'alaq il-bniedem, din kienet l-ikbar opra tal-Im'abba. Il-bniedem ma setax ma jkunx ma'luq totalment 'ieles. Alla seta'’ jo'loq bniedem li ma

jilbaljax, ma jidnibx, ma jag'milx 'sara... imma dan ma kienx ikun att ta'’

M'abba g'ax ma kienx qed i'alli 'ieles lill-'lejqa tieg'u. Meta l-Im'abba hi vera, ma tisforza lil 'add,

ma tag'mel vjolenza fuq 'add, ma timponi fuq 'add. A'na li na'sbu li nifhmu fl-Im'abba,

ningannaw ru'na li n'obbu, u ma nkunu n'obbu xejn, meta lill-ie'or jew

lill-o'ra inkunu rriduh jew irriduha differenti milli hu jew hi. Kemm vjolenzi nag'mlu fuq xulxin fl-isem

tat-taparsi M'abba li na'sbu li g'andna.

“G'ax irridlu l-lid, ta'” ng'idu.

Alla

ma mexiex b'’dan il-mod mag'na. Ma

'alaqniex robots, iprogrammati biex nobduH dejjem u awtomatikament. Hu rriskja 'afna fuqna u kien jaf x'’kienu se

jkun l-g'a'lliet tal-bniedem, fil-'elsien tieg'u. Imma Alla ma 'asibx fih innifsu meta

'alaqna. Hu ried jaqsam mag'na M'abtu

billi jdewwaqna l-ajja li Hu biss kellu.

Din il-ajja mhix li wie'ed jie'u n-nifs, jew jiekol, jew ja'dem. Dik hi ejistenza. Anke l-annimali jag'mlu dan kollu. Il-vera

ajja hi li l-bniedem i'ossu ma'bub. U l-Im'abba li timla tassew qalb il-bniedem

hi l-Im'abba ta'’ Alla g'ax minnha 'ie ma'luq.

Alla

kien jaf minn dejjem li din l-Im'abba kienet se titlob minnu 'wejje! enormi

biex tkun emnuta mill-bniedem. Kien di!a

jaf li Adam ma kienx se jkollu sa'a jobdih fil-libertà mog'tija lilu u li

malli l-bniedem jit'assar, kienu se jirtu dan it-ta'sir id-dixxendenti tieg'u

kollha. Kien di!a jaf li Hu, Alla

nnifsu, kien se jkolli jissagrifika ru'u biex jirba' lura qalb il-bniedem. Dan is-sagrifi ju hu kien se jg'ixu

fil-Misteru tal-G'id ta'’ Ibnu. L-Im'abba li hi Alla kellha tinag'ta f'’idejn

il-bnedmin, li ma kinux jemmnu fiha, biex tili msawta u tinqatel b'ala offerta

enormi g'al dawk stess li kienu qatluha.

Dan se" biex, jekk dnub il-bniedem kien bla qies, bla limitu, bla tama

ta'’ tpattija, bla prezz li bih jista'’ jinfeda... ekk, tidher din l-Im'abba li

hi ikbar minn kolloq g'ax hi Alla; tidher din l-Im'abba li tmur lil hemm

mill-ikbar infedeltajiet u mo'qrija, biex t'assar hi s-sentenza kontra

l-bniedem. Hija din l-Im'abba biss li

tmur lil hemm sa'ansitra mill-mewt. Hija

din l-Im'abba biss li t'obb billi tmut flok l-g'adu. U hija din l-Im'abba biss li liet imqajma

mill-mewt g'ax il-mewt ma setg'etx tirb'ilha billi kienet ilg'ar minnha.

Wie'ed

ma jistax jieqaf jikkontempla l-Misteru tal-G'id ta'’ Kristu. Lanqas li kieku kellna intelli!enza hekk

kbira li nifhmu l-misteri kollha, u 'ajja tant twila biex nikkontemplaw

bir-reqqa dak kollu li g'amel Alla g'alina... xorta nistg'u nibqg'u sal-a"ar

nifs na'sbu fuq dan il-Misteru u nkunu g'adna fil-bidu mieg'u. G'alhekk ikollna nirrassenjaw ru'na g'al

kliem sempli i g'ax nemmnu li hu l-Ispirtu s-Santu, bil-Grazzja tieg'u, biss,

biss, li jista'’ jift'ilna g'ajnejna biex naraw ra!! dawl minn wie'ed minn tant

u u' li g'andha din il-lawhra.

U

I-Kliem sempli i huwa dan: li bi dnuhna a'na mejta, imma fl-Im'abba tieg'u,
 il-Missier bag'at lil Ibnu biex jie'u Hu fuqu nrihsu l-qrusa ta'’ din is-sa'ta
 tad-dnuh. Bag'tu biex imut biex int u
 jien ng'ixu g'al dejjem. Bag'tu biex
 i'allas id-dejn li twelidna bih u jidnih matul 'ajjitna. Bag'tu biex, rebbie' fuq il-Mewt, jag'tina
 sehem mill-Ispirtu rebbie' tieg'u biex minn issa ’l quddiem a'na nsiru sidien
 ta'’ dak kollu li qabel kien ikiddna u joqtolna.
 Bag'tu biex jimmansa l-mewt biex iktar kemm nikbru fil-Fidi iktar
 nindunaw li l-mewt mhi xejn 'lief o'tna li tift'ilna, bi 'lewwa, l-Bieb ta'’
 eternità hienja.

Ta'&rsquo;

xhiex kien 'aqqulna dan kollu? Biex
 immeritajnihom dawn il-Grazzji kollha?
 Il-Grazzja, isimha mag'ha: rigal ‘gratis’, b'’xejn, bla mist'oqq. Il-qaddisin huma qaddisin g'ax indunaw
 li
 l-qdusija tag'hom mhix tag'hom imma mlibbsa lilhom g'ax Xi &add le'or immeritahielhom.
 U dan ix-Xi &add le'or hu l-G'alij tag'na, Sidna esù Kristu. Min'abba l-merti ta'’ Kristu a'na lkoll !usti
 quddiem il-Missier, a'na lkoll qaddisin la minn hawn, bid-difetti tag'na
 kollha. Imma din il-Grazzja wie'ed irid
 ja'tafha, irid jemminha, irid jag'milha tieg'u.
 Dan biss hu mitlub minna.

G'alhekk

meta nikkontemplaw il-Kur ifiss f'’dawn il-!ranet, ma nkunux boloh u naqq'u
 fis-sentimentalijmu u passjonijiet emozjonali, u nikkundannaw lil min xe'et dik
 it-tbatija kollha fuq esù. G'all-kuntrarju,
 l-Kur ifiss ikellimna fuq dnuhna, fuq il-kobor u s-serjetà enormi ta'’ dnuhna u
 tal-firda tag'na minn Alla. Jag'mel x'’jag'mel il-bniedem... jista'’ jivvinta
 l-penitenzi... jitolb u jokrob minn filg'odu sa filg'axija u sa'ansitra
 bil-lejl... jag'ti !idu kollu f'’karità,
 u anke jmur g'all-martirju... li ma kienx Kristu li tela'’ fuq is-salib g'alih,
 kien imut fi dnuhietu.

Dan

hu tqil 'afna g'alina biex nifhmuh.
 L-ikbar tbatija ta'’ Kristu hija l-b'leq tal-inkredulità tag'na,
 tan-nuqqas ta'’ twemmin tag'na. A'na
 g'omja, imma Kristu “jara” u hu g'ax jaf x'’kien se jilri minna, li Hu g'ex
 il-Misteru tal-G'id g'alina. J'’Alla
 l-velu tal-Im'abba tag'na jasal biex jixxotta l-b'leq tag'na minn wi Kristu.

L-Ewwel

Qari

Isaija

kien l-ewwel profeta li lema', fid-dlam tal-futur, il-Misteru tal-G'id li kellu jsalva d-dinja li temmen. Hu g'ex xi 'ames sekli qabel Kristu, u ffit warajh, {akkarija, wie'ed mill-profeti hekk imsej'a “|-lg'ar”, ukoll jara, bl-g'ajnejn tal-Fidi, lil Wie'ed mg'olli ’l fuq mill-poplu tieg'u, minfud g'all-mewt min-nies li 'asbu li kienu qed jag'mlu r-rieda ta’ Alla. Imma {akkarija jilma' konverljoni enormi, g'ax il-poplu jinduna b’dak li kien wettaq b’idu u jibku lil min kienu qatlu b'alma missier jibki lil ibnu l-wa'dieni li jkun mietlu.

Imma

huwa Isaija, il-profeta li jibqa’ mag'ruf g'all-erba poeliji dwar “il-Qaddej ta’ Jahweh”, kif inhuma mag'rufin minn dawk li huma mid'la tal-Kotba Mqaddsa. Hawn g'andna silta mit-tielet g'anja li tiddiskrivi b’mod li ja'sadna t-tbatijiet tal-Messija. Min jismag'a din il-Kelma jg'id: “X’a!a tal-g'a!eb!” Il-profeta jilma' lil dan il-Qaddej misterju li Alla jifta'lu widintu u jurih il-misteri tieg'u, fuq kollox l-Im'abba tieg'u. Dan jag'mlu biex il-Qaddej, li huwa d-dixxiplu li jitg'ellem minnu, jkun jista’ jg'in lil min hu g'ajjien b’xi Kelma. Huwa dixxiplu fidil, tant li kull filg'odu j'oss lil widintu bil-g'atx biex tisma’ dak li g'andu x’jg'idilha Alla.

Ijda

mhux Alla wa'du huwa protagonist, g'ax id-dixxiplu tieg'u ma jirrejistihx. Din il-Kelma 'elwa li kien jir ievi kull filg'odu g'amlet minnu Qaddej li lest li jag'mel ir-rieda ta’ Alla bla kalkoli. Din il-Kelma, li hu ma riedx jittradixxi, to'loqlu 'afna g'edewwa li jg'adduh minn tbatijiet kbar g'ax hu wrihom dnuhom u ni!!!|hom fil-la'am il-'aj min'abba l-kburija tag'hom.

Huma

jsawtuh fuq dahru, nitfulu l'itu xag'ara, xag'ara, ksewlu wi u bil-b'ieq u umiljawh bit-tg'ajjir u |-leblil tag'hom. Ijda huwa ma relax lura mill-Kelma li kienet issuqu dejjem ’il quddiem. Anzi, g'amel wi u b'a|-nied u ma sta'ax minn dak kollu li Alla bag'atu jg'id. Dan g'amlu g'ax kien jaf li hu u Alla kienu 'a!a wa'da. Ma kellux minn min jibja’ g'ax jekk Alla kien mieg'u x’setg'u jag'mlulu l-bnedmin? Hu kellu dawl li kien idawwallu din it-triq imwieg'ra tieg'u, u dan id-dawl kien il-Misteru tal-G'id. Kien jaf li f’dan il-Misteru kien hemm niġla terribli, kenosi lejn il-qig'an tal-art. Ijda hemm fil-qieg' nett kien jaf li kien hemm Alla jistennih biex jg'ollih ’il fuq, ’il fuq lejn Glorja li g'ajn qatt ma rat u widna qatt ma semg'et. Dan hu l-G'id: niġla ’l fuq, kif jg'idu Missirijiet il-Knisja.

Quddiem

il-Kur ifiss f'dawn il-!ranet, hu mportanti li n!ommu dan il-Misteru ta' “ni!lla
’l fuq” quddiem g'ajnejna. Id-dinja
titbellah quddiem dan, imma huwa dan il-Misteru li jimmarka l-Istorja ta' ’ kull
wie'ed minna. &afna ma jindunawx bih,
imma hienja huma dawk li jili muri lilhom dan id-dawl.

Qari

mill-Ktieb tal-Profeta Isaija. 50, 4-7

Sidi

I-Mulej tani Isien ta' wie'ed jitg'allo,

biex

nag'raf ng'in lill-g'ajjien b'xi kelma.

Ta'

kull filg'odu jqajjimli 'l widinti,

biex

nisma' b'al wie'ed jitg'allo.

Sidi

I-Mulej feta'li widinti,

u

jienna ma webbistx rasi,

ma

r!ajtx lura.

Tajt

dahri lil dawk li kienu jsawwtuni,

'addejja

lil dawk li kienu jnittfuli l'iti;

ma

'bejtx wi i mit-tag'jir u l-b!ieq,

Sidi

I-Mulej jg'inni,

g'alhekk
ma nit'awwadx;

g'alhekk
g'amilt wi i b'a|-|nied:

jien
naf li ma jkollix mniex nist'i.

Salm
Responsorjali

Dan il-|mien tar-Randan u tal- img'a Mqaddsa ilaqgg'una mal-g'ana tal-Kelma ta'’ Alla li I-Knisja ddewwaqna fil-Litur!ija tag'ha. Kristu jg'idilna li jekk naqraw I-Iskrittura nsibu xhieda fuqu fiha, u wara li smajna wa'da mill-G'anjiet tal-Qaddej, issa g'andna Kelma profetika o'ra fuq dan il-|mien, Salm 22 li jitkellem b'’mod li jqajjimlek lismek xewk xewk dwar il-Misteru tal-G'id ta'’ Kristu.

Dan huwa s-Salm li fih ftakar Kristu fuq is-Salib! Ara kemm is-Salmi huma I-Ktieb tat-Talb ta'’ Alla nnifsu! Fis-sieg'a li fiha I-Mulej tag'na jin|el sal-qieg' nett tal-kenosi tieg'u, Huwa jintelaq f'’dirg'ajn dan is-Salm, Salm 22, li hu Salm li jlissen wie'ed li j'ossu maqtug' u mis'ut minn Alla; imdawwar bil-mewt li m'’hemmx 'elsien minnha; mag'luq f'’solitudni tal-bija'’; imfarrak minn falliment totali; b'’!ismu maqsum bl-u'lig' waqt li jitqabad kontra I-mewt rebbie'a. “Eli, Eli, lamma sabachtani! Alla tieg'i, Alla tieg'i, lili g'aliex tlaqtni?” (v. 1) hija l-g'ajta li biha jifta' dan is-Salm terribli.

Meta I-Fidi tili meruta u kulma tara b'’g'ajnejk hu xhieda li dak li emmint fih kien qarraq bik... eh, dak hu n-nadir, I-iktar post fond fejn jista'’ jin|el I-ispirtu tal-bniedem. B'ala bniedem, il-Missier g'adda lil Ibnu minn kollox. “Bqajt ’il bog'od u ma salvajtnix, ma tajtx widen g'all-g'ajat tieg'i! Alla tieg'i, ng'ajjat binhar u ma twe!ibx, ng'ajjat billejl u ma nsibx mistrie'.” (v. 2w). Is-Salmi jg'idu kollox. Kull esperjenza li qatt g'adda minnha I-bniedem, sabi'a jew kerha, taraha hemm impin!iha fi Kliem Alla.

Imma Kristu ma kienx g'al kollox wa'du f'’dan il-ba" tal-Fidi, il-lejl mudlam tal-Fidi kif hemm min sejja'lu. Kien hemm xi 'add ie'or mieg'U, xi 'add li

b'alu kienet qed tirtog'od b'’dak li kienet qed tara u l-g'ajat li kienet qed tisma'’, l-g'ajat tar-reb'a tal-g'edewwa tal-Fidi tag'ha, ix-xjaten li dejjem meruha fuq dak li kienet qed tittama.

Marija! F'’dak it-tmiem terribli

lgur li l-ispirtu tad-dlamijiet kellem lill-ispirtu inno enti tag'ha: “Fejn hi

l-Weg'da tal-an!lu, dak in-nhar li bdiet din l-Istorja? Saltna li ma tintemm qatt kienet

il-Weg'da. Tiftakar? Fejn hi l-Weg'da issa? Saltna li ma tintemm qatt sabi'! Marija, int !ejt ingannata, b'alma lie ngannat ibnek!”

Anke a'na ng'addu minn dawn il-mumenti, anke jekk mhux

fuq dan il-livell tal-g'a!eb. Imma hawn

minn g'adda minn tra!edji kbar. Hawn

ommijiet li jafu xi fisser id-Duluri ta't is-Salib. G'ax kulma hemm miktub hu miktub fuqna wkoll.

Imma f'’daqqa wa'da ti!ri xi 'a!a tal-g'a!eb! Il-bniedem ma'qur g'all-mewt i'oss l-ispirtu tieg'u jirpilja u t-Tama ter!a t'e!!e! f'’sidru.

Hu ert li, jekk Alla telqu, dan bi 'sieb tajjed. Dak li fiH kien fada dejjem, ma kienx se

jitolqu g'al dejjem. Riesaq il-|jerniq

wara l-lejl twil tat-tbatija. Ekku l-Misteru

tal-G'id! Kristu fuq is-Salib jilma'

ir-reb'a tieg'u g'ax Missieru kien mieg'u.

“Le, mhux se mmut imma se ng'ix!”

ig'id Salm ie'or, “u se n'abbar l-g'emejjel tal-Mulej!” (S. 118, 17).

Kristu jmut i'ares lejn il-Qawmien.

Dan hu l-Ispirtu tal-Verità li 'akem tant Insara li fis-sekli ta'’wara

taw demmhom g'al Kristu. Ma kinux

im!ienen. Huma raw il-|jerniq sa minn

qabel ma mietu. Huma da'lu fil-&ajja li

hi aqwa mill-mewt qabel ma ru'hom 'ar!et.

Naturalment, 'afna mill-qawwa tas-Salm tintilef g'ax hu mqassar 'afna

g'all-iskopijiet litur!i i. Nistedinkom

taqraw u timmeditaw is-Salm 22 kollu kemm hu fil-Bibbja tag'kom.

Ritornell: Alla tieg'i, Alla tieg'i, g'aliex tlaqtni?

Salm 22

Dawk kollha li jarawni jid'ku bija,

jg'ajbuni, i'arrku rashom u jg'idu:

"F'idejn il-Mulej intelaq; 'a je'ilsu

hu!

&a jsalvah hu, la bih jitg'axxaq!"

Qabda klieb daru g'alija;

!emg'a nies 'liena rassewni.

Taqqbuli idejja u ri!lejja;

nista' ng'odd g'admi kollu.

&wejli jaqsmu bejniethom;

jaqtg'u x-xorti g'al-libsas tieg'i.

Mulej, la titbeg'idx minni;

qawwa tieg'i, fittex g'inni!

Nxandar ismek lil 'uti;

nfa"rek f'nofs il-!emg'a.

Fa"ru l-Mulej, intom li tib|g'u minnu;

sebb'uh ilkoll, nisel akobb;

ib|g'u minnu lkoll, ulied l|rael.

It-Tieni Qari

F’dawn il-programmi, spe jalment ta’ |mien il- img'a
Mqaddsa, sikwit nu|aw il-kelma Griega “kenosi”, li b’ilsinna tfisser
“ni|la”. Kull Nisrani g'andu jkun

familjari ma'’ din il-kelma li tintuja 'afna minn dawk li huma familjari mal-Iskrittura. Il-“kenosi” l-iktar li tintuja hi biex tisser in-niġla ta'’ esù Kristu, li minn Alla sar bniedem u spi a maq'ul b'ala kriminal, anzi, ag'ar minn kriminal, b'ala midg'i, imne"i min-nofs g'ax kien qed jag'mel il-'sara lill-pro'ett ta'’ Alla g'all-poplu tieg'U. Daqshekk tal-wa'x kienet il-kenosi, in-niġla fl-umiljazzjoni g'all-lben ta'’ Alla.

Imma “kenosi” jg'addi minnha kul'add. Kull Storja ta'’ kull bniedem fiha l-kenosi tag'ha, anke ta'’ dawk li jidhru li g'amlu tant su ess minn &ajjithom. Biss biss, ix-xju'ija hija kenosi, niġla bil-mod il-mod lejn il-mewt filjika. Il-kenosi hi dejjem esperjenza ta'’ umiljazzjoni, ta'’ n|ul ’l isfel. Il-bniedem ji ekken, anke l-iktar wie'ed supperv minna. Ng'addu minn esperjenzi li jag'mluna |g'ar. U dan jag'mlilna tajjeb 'afna, tafux. It-tbatija hija kerha g'al kul'add, anke jekk hi parti min-natura, imma hija t-tbatija li tag'mel minna r'iel veri u nisa veri, maturi u lesti nifhmu u nag'dru lil 'addie'or.

Il-qari li lej huwa poelija, jew g'anja ta'’ San Pawl me'uda mill-litra lill-Filippin, li tispjega b'’mod stupend in-niġla ta'’ Kristu. Imma mhux biss. U hawn hu s-sigriet ta'’ kollox, is-sigriet tal-l'raja li qed ng'ixu iktar milli nfakkru, f'’dawn il-jiem. Il-kenosi ta'’ Kristu, tan-Nisrani u, nittamaw, anke ta'’ kul'add, hija niġla ’l fuq, biex nirrepetu espressjoni tal-Knisja primittiva. Niġla ’l fuq! Tidher stramba din.

Il-bniedem li jibda jixjie' u jmajna, jinsab nieġel, nieġel lejn it-tluq minn hawn lejn &ajja a'jar, jekk tassew nemmnu li Kristu reba' il-mewt bil-Qawmien tieg'U. Imma mhux ix-xju'ija biss hija kenosi. Kemm nies li rnexxew wara tant fallimenti. Kemm nies g'addew mill-for'a tal-prova sakemm fl-a"ar waslu biex jaq'g'u qalbhom g'al kollox, imma mbag'ad raw ir-rota tibda ddu favur tag'hom bil-mod il-mod, sakemm bdiet tag'qad kemm tifla'. Kollha kemm a'na g'andna x'’nirakkontaw dwar dan. Niġla ’l fuq hi l-lstorja 'afna drabi. G'ax mis-Salib tinbet il-&ajja.

Anke n-natura tg'allimna 'afna dwar dan. Il-'abba tal-qam', u l-|rierag' kollha, jindifnu ta't l-art fejn imutu, jinqasmu u jibdew jitnawru… imma ekku, meta kollox jidher mitluf, minn !o|jerrieg'a maqsuma jitnibbet g'erq kejken, xhieda ta'’ &ajja |dida, g'erq li jofroq il-'amrija u jsir pjanta, xitla li tag'ti l-frott fi |mienha, sakemm jer'la jibda iklu ie'or ta'’ niġla ’l fuq.

Kristu esù hu l-Mulej tag'na g'ax hu huwa d-Dawl veru

g'al kull bniedem li jg'ix fuq l-art. Hu huwa l-kenosi lejn it-tlug'
fil-Glorja. Min g'andu l-Ispirtu ta'’
esù jaf li hu mhu se jmut qatt g'ax anke fih se jirrepeti ru'u l-Misteru
tal-G'id.

Qari
mill-Ittra ta'’ San Pawl Appostlu lill-Filippin.
2, 6-11

esu
Kristu li g'ad li kellu n-natura ta' Alla,

ma
qag'adx ifittex tieg'u li hu daqs Alla,

ijda
xejjen lilu nnifsu

billi
'a n-natura ta' Isir;

sar
jixbah lill-bnedmin,

u
deher minn barra b'ala bniedem;

ekken
lilu nnifsu, billi obda sal-mewt,

anzi
sal-mewt tas-salib.

G'alhekk
Alla g'ollieh sas-smewwiet

u
lejju bl-Isem li hu fuq
kull isem,

biex
fl-isem ta' esù

- fis-sema, fl-art u f'qieg' l-art –

il-'lejjaq
kollha jinllu g'arrkubbtejhom,

u kull ilsien jistqarr:

" esù
Kristu hu l-Mulej,

g'all-glorja
ta' Alla l-Missier."

Evan!elju

F’dan
il-&add tal-Palm, hi tradizzjoni antika tal-Knisja li jili proklamati ir-rakkont
s'i' tal-Passjoni u l-Mewt ta’ Kristu.
L-episodji ewlenin nafuhom, imma l-Knisja ter!a xxandarhom f’widnejna,
kif se ter!a tag'mel n'ar il- img'a l-Kbira. G'ax hu mportanti li mhux biss
niftakru f’dak li !a smajna, imma ng'ixuh, isir parti minna, jdawliina dak li
minnu ninsabu g'addejjin b'alissa. Dan
mhux bil-'ila tag'na imma bi Grazzja.

Il-kenosi
tal-Passjoni u l-Mewt ta’ Kristu huma A'bar Tajba g'alina li ssib it-trijonf
tag'ha f’&add il-G'id. Imma dan il-wi
”mudlam” tal-munita tal-Misteru tal-G'id jurina 'a!a wa'da: kemm hi kbira l-Im'abba ta’ Alla g'alija,
g'alik u g'alina lkoll, qaddisin, midinba, Insara, mhux Insara, ateji... Fi Kristu, Alla tfarrak g'ax dak hu li taf
tag'mel l-Im'abba vera. Hu miet biex
a'na ng'ixu g'al dejjem. Hu bata biex
it-tbatija li rridu ng'addu minnha f’din il-&ajja tiddawwal, ikollha sens u
hekk ti!i mmansata.

Se
nisimg'u dwar 'afna li kienu kontra l-Mulej tag'na. Imma dawn huma a'na. Infatti salvi huma dawk li sallbu lil
Kristu! Dawk li jaqtg'u rwie'hom minn
dan ir-rakkont u jg'idu: ”A'na ma
konnix hemm!” ikun qed jinqatg'u mill-Misteru li jsalvahom. Kristu bata g'al kull midneb, u kull midneb
!ag'al lil Kristu jbati. Dan hu
l-Misteru li d-dinja, bl-egoim tag'ha ma tistax tifhem g'ax id-dinja ma
tifhimx il-vera M'abba.

Versett: Glorja u tif'irlilek Kristu! Min'abba fina Kristu obda sal-mewt, anzi sal-mewt tas-salib. G'alhekk Alla g'ollieh sas-smewwiet, u lejnu bl-Isem li hu fuq kull isem. Glorja u tif'ir lilek, Kristu!

Il-Passjoni
ta’ Sidna esù Kristu skont San Mark.
14, 1 – 15, 47

Kien
g'ad baqa' jumejn g'all-G'id u g'all-A||mi, u l-qassisin il-kbar u l-kittieba bdew ifittxu kif jaqbdu lil esù bil-qerq ta' mo''hom u jag'tuh il-mewt. G'ax bdew jg'idu: "Mhux fil-festa, li ma tqumx xi rewwixta fil-poplu."

esù
kien qieg'ed jiekol g'and Xmun il-lebburj f'Betanja. Da'let mara, b'vajett ta' l-alabastru bil-|ejt ifu' ta' nard pur, jiswa 'afna, kissret g'onq il-vajett, u ferrg'et il-|ejt fuq ras esù. U kien hemm xi w'ud li bdew jitmas'nu bejniethom u jg'idu: "Dal-'ala kollu ta' fwie'a g'alfejn? Dil-fwie'a setg'et i!!ib aktar minn tliet mitt dinar u jing'ataw lill-foqra." U bdew je'duha mag'ha.

Imma
esù qal: "&alluha; g'ala qeg'din iddejquha? &a!a tajba g'amlet mieg'i. Il-foqra ssibuhom dejjem mag'kom, u tistg'u tg'inhom kull meta tridu. Imma lili mhux dejjem se ssibuni mag'kom. Hi g'amlet li setg'et; dilkitli !ismi bil-fwie'a g'ad-difna minn qabel. Tassew ng'idilkom, li kull fejn jixxandar l-Evan!elju fid-dinja kollha li g'amlet din jing'ad ukoll, b'tifkira tag'ha."

Mbag'ad
uda l-Iskarjota, wie'ed mit-Tnax, mar g'and il-qassisin il-kbar biex jag'tihom lil esù f'idejhom. G'al din l-a'bar fer'u 'afna, u weg'duh li jag'tuh xi flus. U hu beda jfittex il-waqt tajjeb biex jag'tihom lil esù f'idejhom.

Fl-ewwel
jum ta' l-A||mi, meta kienu jissagrifikaw il-'aruf ta' l-G'id, id-dixxpli tieg'u qalulu: "Fejn tridna mmorru n'ejju biex tiekol l-ikla ta' l-G'id?" Mbag'ad

hu bag'at tnejn mid-dixxipli tieg'u u qalilhom: "Morru l-belt, u tiltaqq'u ma' ralel ilorr !arra ilma. Morru warajh, u g'idu lil sid id-dar ta' fejn tarawh die'el, 'Qallek l-Img'ellem: Fejn hi l-kamra tieg'i li fiha nista' niekol l-ikla ta' l-G'id mad-dixxipli tieg'i?' U hu jurikom kamra kbira fuq, mg'ammra u lesta. &ejjulna hemmhekk."

U d-dixxipli marru u da'lu fil-belt, u sabu kollox kif kien qalilhom hu; u 'ejjew l-ikla ta' l-G'id.

G'all-'in

ta' filg'axija esù lie mat-Tnax. U kif kienu fuq il-mejda jieklu qal: "Tassew ng'idilkom, li wie'ed minnkom se jittradini, wie'ed li qieg'ed jiekol mieg'i." Huma bdew isewwdu qalbhom, u wie'ed wara l-ie'or staqsewh: "Jaqaw jien?" Qalilhom: "Wie'ed mit-Tnax, li qieg'ed ibill il-'obj fi platt wie'ed mieg'i. G'ax Bin il-bniedem imur, kif hemm miktub fuq; imma 'ajin g'alih dak il-bniedem li permezz tieg'u Bin il-bniedem ikun mog'ti f'idejn l-g'edewwa! Kien ikun a'jar g'alih dak il-bniedem li kieku ma twieled xejn!"

Huma

u jieklu, 'a l-'obj f'idejh, qal il-barka, qasmu, newwilhulhom u qal: "&udu, dan hu lismi." Mbag'ad 'a kal i f'idejh, radd il-'ajr, u newwilhulhom, u koll xorbu minnu. U qalilhom: "Dan huwa demmi, id-demmi tal-patt, li jixxerred g'al 'afna. Tassew ng'idilkom, li ma nixrobx iljed mill-frott tad-dielja sa dak in-nhar li nixrob inbid !did fis-Saltna ta' Alla."

Mbag'ad

kantaw is-salmi u 'ar'lejn l-G'olja ta'-(ebbu!. U esù qalilhom: "Lkoll se tit'awwdu, g'ax hu miktub: 'Nidrob ir-Rag'aj, u n-nag'a! jiferrxu'. Imma wara li nqum mill-mewt, immur il-Galilija qabilkom." Qallu Pietru: "Ukoll jekk jifixkel kul'add, jiena ma nitfixkilx." Qallu esù: "Tassew ng'idlek, li illum, dal-lejl stess, qabel ma s-serduk ikun idden darbtejn, int tkun !a 'adtni tliet darbiet." Ijda Pietru tenna bil-qawwa kollha: "Le, ma ni 'dekk, anqas jekk ikolli mmut mieg'ek!" U l-o'rajn ukoll, kollha qalu l-istess.

Waslu

f'qasam jismu etsemmani, u qal lid-dixxipli tieg'u: "Oqog'du bilqieg'da hawn sakemm nitlob." U 'a mieg'u lil Pietru u lil akbu u lil wanni, u bdew ja'kmuh il-bija' u d-dwejjaq. Qalilhom: "N'ossni

mnikket g'all-mewt; ibqg'u hawn u ishru." Mexa kemmxejn 'il quddiem, nxte'et fl-art, u talab li, jekk jista' jkun titwarrab minnu dik is-sieg'a. U qal: "Abbà, Missier, kollox jista' jkun g'alik; bieq'ed minni dan il-kal i! l'da mhux li rrid jien, imma li trid int." ie 'dejhom u sabhom reqdin, u qal lil Pietru: "Xmun, rieqed? Ma fla'tx tishar sieg'a wa'da! Ishru u itolbu biex ma tid'lux fit-ti!rib. L-ispirtu, iva, irid; imma l-!isem dg'ajjef." U ra!a' mar u tenna l-istess talba. Mill-!did lie u g'al darb'o'ra sabhom reqdin, g'ax g'ajnejhom kienu tqal bin-ng'as; u ma g'arfux x'jaqbd u jg'idulu. ie g'at-tielet darba u qalilhom: "Torqdu issa u tistrie'u? Bi||ejjed. Is-sieg'a waslet; araw li Bin il-bniedem se jkun mog'ti f'idejn il-midinbin. [Qumu! Ejjew immorru! Ara, dak li se jittradini hu fil-qrib!"

Minnufih,
kif kien g'adu jitkellem, wasal uda, wie'ed mit-Tnax, b'!emg'a nies mieg'u, armati bis-sjuf u l-bsaten, mibg'uta mill-qassisin il-kbar u mill-kittieba u x-xju'. Issa dak li kien se jittradih kien tahom sinjal minn qabel u qalilhom: "Dak li nbusu huwa hu; aqbd u morru bih mg'asses tajjed." Malli mbag'ad wasal, baqa' sejjer fuqu u qallu,"Rabbi." U biesu.

Huma
meddew idejhom fuqu u qabduh. Imma wie'ed minn dawk ta' madwaru silet is-sejef, ta daqqa bih lill-qaddej tal-qassis il-kbir u qatag'lu widintu. esù dar fuqhom u qalilhom :
"Qiskom 'ri!tu g'al xi 'alliel, armati bis-sjuf u l-bsaten biex taqbd u lili! Jien kuljum kont inkun fostkom fit-tempju ng'alle, u ma jammejtunix. Imma dan kollu !ara biex isse"
l-!skrittura." Mbag'ad id-dixxpli tieg'u kollha telquh u 'arbu. Wie'ed jag'lug' mar warajh imge|wer b'li|ar biss fuq xejn, u qabduh; imma hu telqilhom il-li|ar f'idejhom u 'arab g'eri.

&adu
lil esù g'and il-qassis il-kbir, u n!abru l-qassisin il-kbar kollha u x-xju' u l-kittieba. Pietru kien baqa' miexi warajh mill-bog'od sa !ol-palazz tal-qassis il-kbir, u qag'ad bilqieg'da mal-qaddejja 'dejn in-nar g'as-s'ana. Il-qassisin il-kbar u s-Sinedriju kollu bdew ifittxu xhieda kontra esù biex jag'tuh il-mewt, u ma sabux. Tassew li kien hemm 'afna li xehdu bil-qerq kontra tieg'u, imma x-xhieda tag'hom ma kinitx taqbel. Mbag'ad qamu xi w'ud jag'tu xhieda qarrieqa kontra tieg'u u qalu: "A'na smajnieh jg'id, 'Jiena n'ott dan it-tempju mibni bl-idejn, u fi tlitt ijiem nibni ie'or li ma jkunx mibni bl-idejn! Imma x-xhieda tag'hom anqas f'dan ma kienet taqbel. Mbag'ad il-qassis il-kbir qam f'nofs il-!emg'a u staqsa lil esù: "Xejn ma twie!eb? X'inhuma jixhdu dawn kontra tieg'ek?" l'da hu baqa' sieket u ma wie!eb xejn. Mill-!did il-qassis il-kbir staqsieh u qallu: "Int il-Messija, Bin l-!mbierek?" "Jiena hu," wie!bu esù, u intom g'ad taraw lil Bin il-bniedem bilqieg'da n-na'a tal-lemin tal-Qawwa u lej fuq is-s'ab

tas-sema." Mbag'ad il-qassis il-kbir arrat
 l-ilbies ta' fuqu u qal: "Xi 'tie!a g'andna iljed ta' xhieda? [Mk:14:64] Id-dag'wa
 smajtuha! X'jidhrilkom?" U kollha qatg'uhielu li kien 'aqqu l-mewt.

Mbag'ad

xi w'ud bdew job|qulu fuqu, jg'attulu wi u, jag'tuh bil-ponn u jg'idulu:
 "Aqta' min!" U l-qaddejja bdew jag'tuh bil-'arta.

Wagt

li Pietru kien isfel 'il lewwa mid-da'la tal-palazz, liet wa'da qaddejja
 tal-qassis il-kbir. Kif rat lil Pietru qieg'ed g'as-s'ana, wa"let
 g'ajnejha fuqu u qaltu: "Int ukoll kont ma' esù ta'
 Nazaret." Imma hu a'ad u qal: "Ma nafx, m'iniex nifhem
 x'inti tg'id." U 'are! 'il barra fid-da'la tal-palazz. U
 s-serduk idden. Il-qaddejja ratu, u re!g'et bdiet tg'id lil dawk li
 kienu hemm: "Dan wie'ed minnhom." U mill-ldid a'ad. Wara
 ffit, dawk li kienu 'dejh re!g'u qalu lil Pietru: "Tassew, int wie'ed
 minnhom; g'ax int ukoll mill-Galilija." Mbag'ad qabad jis'et
 lilu nnifsu u ja'lef: "Jiena ma nafux lil dan il-bniedem li qeg'din
 issemmu." Minnufih is-serduk idden g'at-tieni darba. Pietru
 ftakar fil-kelma li kien qallu esù: 'Qabel ma s-serduk jidden darbtejn, inti
 ti 'adni tliet darbiet.' U nfexx jibki.

Fil-g'odu

kmieni l-qassisin il-kbar iltaqq'u malajr max-xju' u mal-kittieba u
 mas-Sinedriju kollu biex jiftiehm bejniethom. Mbag'ad rabtu lil esù, 'aduh u
 tawh f'idejn Pilatu.

Pilatu

staqsieh: "Inti s-sultan tal-Lhud?" U hu wie!eb u qallu: "Int
 qieg'ed tg'idu." Il-qassisin il-kbar bdew jaqilg'u 'afna akku!i
 kontra tieg'u. Ijda Pilatu ra!a' staqsieh: "Ma
 twie!eb xejn? Ara kemm akku!i qeg'din ilibu kontra
 tieg'ek!" Imma esù ma wie!eb xejn iljed, hekk li Pilatu baqa'
 mistag!eb.

F'nhar

ta' festa kien jitolqilhom wie'ed 'absi, lil dak li kienu jitolbu huma. Issa
 fil-'abs kien hemm wie'ed jismu Barabba, arrestat flimkien max-xewwiexa li
 fir-rewwixta kienu qatlu lil xi 'add.

In-nies

telg'u u bdew jitolbuh jag'mel kif kien jag'mlilhom dejjem. Qabad Pilatu u qalilhom: "Tridux nitilqilkom is-sultan tal-Lhud?" G'ax hu g'araf tajjeb li l-qassisin il-kbar kienu tawh lil esù f'idejh min'abba l-g'ira. Ijda l-qassisin il-kbar bdew ixewwxu n-nies li a'jar jitolqilhom lil Barabba. Pilatu ra!a' staqsiehom u qalilhom: "U x'nag'mel imbag'ad b'dak li intom issejj'ulu s-sultan tal-Lhud?" Ijda huma nfexxew jg'ajjtu mill-!did: "Sallbu!" Qalilhom Pilatu: "Imma x'g'amel 'ajin?" Huma aktar bdew jg'ajjtu: "Sallbu!" Pilatu mbag'ad, biex jog'!ob lin-nies, telqilhom lil Barabba, u lil esù, wara li tah is-swat, tahlhom biex isallbuh.

Is-suldati

'aduh mag'hom !ewwa fil-palazz, jilfieri l-Pretorju, u sejj'u r-ri!ment kollu. Libbsuh ilbies a'mar skur, u qeg'dulu fuq rasu kuruna minsula mix-xewk. U bdew isellmulu: "Is-sliem g'alik, sultan tal-Lhud!" U qabdu jag'tuh b'qasba fuq rasu, job|qulu fuqu, u jilwu rkubtejhom quddiemu biex jag'tuh qima. Mbag'ad, wara li g'addewh bi|lufjett, ne||g'ulu l-ilbies a'mar u xeddewlu 'wejl'u.

U

'aduh 'il barra biex isallbuh. Kien g'addej wie'ed, Xmun minn

ireni, missier Xandru u Rufu, !ej lura mir-raba', u !ag'luh jefrag'lu s-salib. U wassluh f'post jismu Golgota, li jfisser post il-Qorrieg'a. U tawh jixrob inbid im'allat bil-mirra, imma hu ma riedx jie'u minnu. Mbag'ad sallbuh, u qassmu 'wejl'u bejniethom billi tellg'uhom bix-xorti 'alli kull wie'ed jie'u li jmissu. Kienet it-tielet sieg'a x'in sallbuh. Il-kitba li turi l-'tija tal-kundanna tieg'u kienet tg'id hekk: "Is-sultan tal-Lhud." Mieg'u sallbu wkoll !ew! 'allelin, wie'ed fuq il-lemin u l-ie'or fuq ix-xellug. Dawk li kienu g'addejjin bdew jg'ajjruh, i aqilqu rashom u jg'idu: "G'ajb g'alik, int li t'ott it-tempju u tfittex ter!a' tibnih fi tlitt ijiem! In!el minn fuq is-salib u salva lilek innifsek!" Hekk ukoll il-qassisin il-kbar bdew jiddie'ku bih bejniethom u mal-kittieba u jg'idu: "Salva o'rajn, lilu nnifsu ma jstax isalva! &a jin!el issa l-Messija, is-sultan ta' I!rael, minn fuq is-salib biex a'ha naraw u nemmnu!" U dawk li kienu msallbin mieg'u bdew imaqdruh huma wkoll.

X'in

saret is-sitt sieg'a waqq'et dalma kbira fuq il-pajjil kollu sad-disa' sieg'a. U fid-disa' sieg'a esù g'ajjat b'le'en qawwi: "Eloï, Eloï, lema sabaqtani!", li jfisser: "Alla tieg'i, Alla tieg'i, g'alix tlaqtni?" Xi w'ud minn dawk li kienu hemm, kif semg'uh, qalu: "Ara, qieg'ed isejja' lil Elija!" U mar wie'ed jilri jxappap sponja bl-inbid qares, wa'alha f'tarf ta' qasba u tah jixrob filwaqt li qal: "Stennew, 'a naraw jilix Elija jni!llu!" Imma esù g'ajjat g'ajta kbira u radd ru'u. U l-purtiera tas-santwarju arttet fi tnejn minn fuq s'isfel. I - enturjun li kien wieqaf biswitu, meta rah jg'ajjat u jmut hekk, qal: "Dan il-bniedem kien tassew Bin Alla!"

Kien

hemm ukoll xi nisa j'arsu mill-bog'od, fosthom Marija ta' Magdala, Marija omm akbu |-|g'ir u osè, u Salomi; dawn, meta esù kien fil-Galilija, kienu jmorru mieg'u u jaqduh. U kien hemm ukoll bosta o'rajn li kienu telg'u erusalemm mieg'u.

Kien

!a sar filg'axija, u billi kien Jum it-T'ejjija, jilifieri lejlet is-Sibt, u|eppi minn Arimatija, membru mag'ruf tal-Kunsill, li hu wkoll kien jistenna s-Saltna ta' Alla, g'amel il-'ila, da'al quddiem Pilatu u talbu l-!isem ta' esù. Pilatu stag'!eb li kien !a miet; bag'at g'a - enturjun u staqsieh jekk kienx ilu li miet. Meta mbag'ad sar jaf ming'and i - enturjun, ta l-!isem ta' esù lil u|eppi, u dan xtara li|ar ta' l-g'a|el, ni||el lil esù mis-salib, keffnu fil-li|ar u qieg'du f'qabar im'affer fil-blat; mbag'ad gerbeb !ebla fid-da'la tal-qabar. Marija ta' Magdala u Marija omm osè qag'du jaraw fejn tqieg'ed.